

DA ZOUARDET CÔZ
N A P O L É O N

Pere a zanto o c'halonou o tridal gant eur joa dener, o c'houzout e zear da guerc'hat Relegou an Harros da enezen Santez-Helena, tri mil leo a Franç, e pelec'h e zeo bet chommet captif epad c'hoec'h vloas, gent mervel, hac a zeu anfin da veza digasset da entèri da Baris, e pelec'h e vezo savet dezân eur bez caër meurbet.

VAR TON : *Canomp adare, va brois victorou Napoleon.*

Diredit, Bretonnet vaillant ; diredit gant bast amâ,
 Da zelaou comz eus eur c'hélou ho peur gargo eus a
 [joa :]

E zear da guerc'hat relegou ar güir squier eus ar vaillanç
 Evit donet d'o entèri en Paris, capital Franç.

Louis-Phillip, hon Roué mad, leun demeus a vadelez,
 Soignus bras da gresqi bépret ar gloar er Rouantelez,
 A ordren d'ar Prinça Joinvill, e vab, Prinç leun a galon,
 Monet da Santez-Helena da guerc'hat Napoleon.

Qerqentvel ma zeus goulennet diouz ar Sozon en renta
O devez consantet diouc'h-tu ganteur joa eus ar vrassa
Qementse zo eur merq certain demeus ar güir union
A rën, a drugare Doue, entre an diou nation.

Ar Gouarnamant en devez en e furnes decidet
Ma vezo ebars en Ilis Hotel an Invalidet
Entêret corf Napoleon, etouez e harroset cös,
A vev c'hoas eno, o tepord monet d'an ên da repos.

En Hotel an Invalidet eus eur joa eston meurbet,
O sönjal o d'o an enor da zont souden da velet
Deposi corf an Harros bras etouezo, brezellerien,
O d'oa goechal d'o Impalaer grêt eus o c'hourach
[preuven.

An duc cös Conegliano a zantas eur joa qer vras,
M'en em sönje bars er moment yaouanqêt a drégont vloas
Oh! emezo oll, bremâ eo certain contant hor c'halon,
Pa deu da repos en hor c'hreiz hon harros Napoleon.

Tridendemeus a renq huel gant ar Prinç a ya bremâ
D'ambarqi var eur fregaden evit Santez-Helena :
Ar general Bertrand, Las-Cas, deputet a Finister,
Neuze ar general Petit, mignon cös d'an Impaler.

Na eljet qet ober güel choas; Bertrand evel güir vignon
A heuillas a volentez en exil Napoleon ;
Tad Las-Cas en doc an enor da veza eno ive,
Petit a recevas adieu Napoleon d'e arme.

Mes mont a rayo ouspen ze gante var ar fregaden,
Mignonet cös Napoleon, diana eun tri c'hant den.
Rouanes Franç, leun a respet evit ar Religion,
A gass eur bêleg da zivoal relegou Napoleon.

Rentet e Santez-Helena, e voe grêt er vatimant,
Ganteur soign demeus ar vrassa, ractal eur chapel ardant
En pehini voa deposet relegou Napoleon,
Test da bere voa daoulinet ministr ar Religion.

An Impalaer Napoleon en devoa eur c'hoant esqis
Ma elje e gorf paour eun deiz repos er guær a Paris.
Cetu-ta goude nontec vloas m'en deus e ene rentet,
E teuer da accomplissa ar pezh en d'oa goulennet.

Hac én zo bet biscoas er bed eun harros qer burzudus
Adalec e stereden vad betec e fin maleürus ?
Hanvom amâ, en e enor, an oll poentchou principal
Demeus e vuez burzudus hac an oll dreist-ordinal.

Ganeter bemzec a vis eost, mil seiz-cant nao tri-uguent
Nevea c'hoas nemet eur buguel ma voe er servich qerqent
Er bloa trizec ha tri uguent voa dija chef escadron ;
Ha da bêvar bloa varnuguent ec'h assieje Toulon.

Ar bloavezh goude voe hanvet commandant artilleri,
D'an oad a bemp bloas varnuguent, eus an arme'n Itali;
Tri bloas goude general chef demeus ar memes arme,
Hac en trivac'h ha tri-uguent an Egypt a gonqere.

Hanvet qent a consul a Franç d'an oad eus a drêgont
[vloas],

Ar bloa goude e Marengo e c'honit cur vataill vras.
Austerlitz, Iena, Friedland, Eylau, zo testou certain
Demeus a c'halloud burzudus Impalaer Francisien.

E Waterloo, e mil eiz cant pemzec, an drivac'h even,
En doa c'hoec'h vloas ha daou-uguent pa vian c'ase
[stereden],
Forcet, dre ar circonstançon, en em rentas d'ar Zozon
E guis adversour generus, franc ha leal ha güirion.

Mes ractalgante voe casset tri vil lèo demeus ar Franç,
D'un enez en horrubl meurbet, elec'h m'oe hep esperanç
Enezen Santez-Helena, e pini voe prisonnier
Epad c'hoec'h vloas, qen a deuas Doue d'achui e vizer.

Nontec vloas zo ta eo maro en enezen horrubl-ze,
Pell deus ar Franç, abandonet en un draonien drist ene;
Mes, hep dale vo demp rentet, en dezir vras pepini
Hac e chommo da virvigen en hor c'hreiz da reposi.

En pad rën e captivite, en devoe evit jolier
An infam Soz Sir Hudson-Low, execrabl d'ar bed antier :
An den vil-ze a dourmante Napoleon bep instant,
Dre bep seurt act a dirantis, dre m'oa eno oll buissant.

Anfin, qement en devez grêt oc'h argars Napoleon,
M'en devez ellet dont abenn da gontanti e galon :
An Impalaer brêvet oll dre an nerz eus e boanniou,
Zo qerfêzet na ell muistourmouz qement a dourmanchou.

Ebars en andret horrubl-se en deus rentet e ene,
Goude qement a drubuillou, entre daouarn e Zoue.
Er bemp mis mae, bloa mil eiz cant unan var nuguent eno
E receo e sacramantehou, hep nep aon eus ar maro.

Endro deân, leun a zaelou, voa Bertrand ha Montho-
[lon,]

Daou general, o d'oa heuillet en exil Napoleon ;
An autrou abat Vignali, var an douar daoulinet,
A bede Doue a galon vit an Harros decedet.

Qerqent e zeus bet e vousqet eus e habit coronal,
Eus e gordon a legion, hac e gleze general,
Pini a zougue e Wagram, e Drest, Moscou, Montmirail,
En Austerlitz ha lec'hioù all, vel trec'hour en peb ba-
[taill.]

Eur grucifi a voe poset neuze var greiz e beultrin,
Vit ma vije tost d'e galon imach e Grouer divin.
Oll ganonniou an enezen na heanent da denna
Evitannonci voa maro brassa harros ar bed-mâ.

Tri arched a voe grêt neuze da receo e relegou :
Unan plom, unan houarn-güenn, hac un all en accajou.
En hini plom e voe laqet gant e oll accoutramant,
Mac e galon voe dastumet ebars en eur voest archant

An oll Sozon ha Francisien voa ebars an enezen
A heuille corf Napoleon, coulz hac an estranjourien.
An eiz a vae voe entêret en eun draonien a garrie
Da visita, en e yec'het, vel plaç a dranquilité.

Repos en peoc'h, ô Harros bras ! en ascre eus a Zoue,
Obtenet ec'h eus da vennat demeus abers hon Roue.
Goulen a rejout reposit var riblou rivier Paris,
En creiz pobi Franç, evit receo oll sicouriou an Ilis.

En amzer horrupl hac impi eus ar revolution,
E voa serret an ilisou, ne voa nep Religion :
Napoleon a êruas, a c'halvas ar vèleyen,
Hac a laqas da rên en Franç güir lezen ar gristenien.

Ne alfemp bigen niveri an nombr eus e victoriou ;
An Europ oll a voe test mat voe mestr var an oll vroyou
Laqat eure brô gaer ar Franç ar c'henta var lein ar gloar,
Dre e vaillantis burzudus, e furnes hac e bouvoar.

Qementse a dle hon douguen da gaout dioatàn memor
En voa brassa harros ar bed, commandi rè d'ar victor.
Enor ha gloar ra vo rentet en peb brô d'e relegou,
Ha ra vevo da virvigen e vemor en oll vroyou.

C'houi pere oc'h eus bet goechal ar boneur hac an enor
Da veza gant Napoleon cunduet oll d'ar victor,
Requetit oll digant Doue, demeus a fonç ho calon,
Da receo en e varados an trec'hour Napoleon.

Ne hanvimp nemet eur Breziad etouez qenlies hini
O deus grêt preuven a gourach dirac faç an enemi :
La Tour-d'Auvergn, a Guærabès, da hini vo prest savet
Eur statu gaererc'hamp-bataill er guær ma zeo bet ganet

Soudardet Breis ! mar bez un de ret dic'houtna ho
[cleze],
Bet memor en Napoleon, ho sello demeus an êe,
Ar zônch-se hepquen ho talc'ho bepret en hent an enor.
Bet dign atao diouz ho tud côs pa guerzent oll d'ar victor.

FIN.

ENTERRAMANT AN IMPALAER NAPOLEON

Ar 15 eus a vis qerzu 1840

VAR TON : *Sonjit, den abuset, sonjit en eternite !*

PETRA a glévân-me ?... Perac an tennou canon ?...

— Hac êru eo en Franç Relegou Napoleon !...

— Ia, an eiz a vis Dù, en Cherbourg êruet,

Hac en eul lestr a vateur prest int bet transbordet.

Adalec qer Cherbourg, hac a bep tu eus ar Sèn

Eo bordet ar riblou a zoudardet ancien ;

Eur bobl niverus meurbet gant hast a ziredas

Vit saludi'r Relegou a Napoleou bras.

Ar bemzec a Guerzu, Paris oll a voa er za,

Vit ellout contempli an arvest eus ar brassa.

Ar bobl a zired en foul. gant glac'har, da velet

Relegou Napoleon, brassa harros voe bet.

Qerqent ha goulou-deiz e clêvet dre ar ruyou

Oc'h ober ar rappel, taubourinou, trompillou ;

Un heur goude n'em gavas ar gard national,

Trouplou var droad ha var vacr'h a êruas ractal.

Da zeg heur e zoat oll rassamblat var ar blacen,

Hac e tiambarcjet an Impalaer souden :

Placet voe qerqent gant pomp eno neuze ractal

Gant calz a solemnite er char imperial.

An autrou Arc'hescop, coulz hac an oll véleyen,

Gant devotion vras o devus grêt ar beden ;

Qerqent corf an Impalaer gant respect zo douguet

Gant ar zoudardot vaillant hac ar vartolodet.

An autoriteou, eur c'haon bras en o c'halon,
A heuille gant respect Relegou Napoleon,
An Deputet, ar Pared, ann oll Generalet,
Ar Prefetet, ar Mériou. o c'halon glac'haret.

Oll rejimautchou Franç o devoa bet deputet
Certen nombr eus o zud, vit m'o dije asistet :
An Aumonier a voa et da Santez-Helena
A voa en penn ar c'hortech en eur stat an trista.

An autrou'r Prinç Joinvil voa gant e etat-major,
Ar Marechalet Franç voa er plaçou a enor.
Ar char voa oll alaouret, ha goal gaer decoret
A zrapoyou gonezet var an enemiet.

C'hoezec marc'h du a voa demeus ar char amaret ;
Eus a dapissou aour e voant caparaonet :
Anfin, biscoas ne veljot en nep bró gant eston
Qer caer vel Enterramant hor bras Napoleon.

An ègl imperial, an drapoyou tricolor,
A zisquèle d'an oll e commandjont d'ar victor.
Anfin, da unheur anter e zeo bet éruet
Ar c'horf dirac an Hotel eus an Invalidet.

An Arc'hescop en deus bet commancet an ofiç,
Hac ar c'horf zo diouc'h-tu antreet bars en ilis,
En violet voa güisquet eno ar vèleyen,
Evel on Rom da ofiç demeus ar verzerrien.

Ellout rër assuri penos james nep christen
Pere a voa eno n'anconac'haint birviquen
Tréjou caer Napoleon ebars en e archet,
En e uniform caera, vel pa vije cousquet.

Ar Prinç eus a Joinvil en deus presantet neuze
Corf an Impalaer gant respect bras d'ar Roue,
En eur lavarat deàn, a galon contristet,
Ar c'homzou-mâ gant glac'har hac en daelou beuzet :

« Sir, presenti ràn dêc'h amâ corf Napoleon... »
Ar Roue a respont, an encres en e galon,
Gant eur vouez majestuous hac eun nobl assuranc :
« En receo a ràn ouzoc'h en hano eus ar Franç. »

Ar Marechal còs Soult a zalc'he eun oriller
Var bini voa poset cleze an Impalaer ;
Ar general Bertrand voa carguet gant ar Roue
Da laqat var ar vascaon an immortal cleze.

Ret voa beza eno evit güelet an daelou
A scuill soudardet còs, o sònjal er victoriou
A c'honezjont, cunduet gant Napoleon-Vras,
Pini neo mui diraze' met relegou, sivoas !

Eun devez all aroc e voe güelet gant eston
Daoulinet, o pedi, ouz arched Napoleon,
Ar marechal Soult, stoüet, mantret gant ar glac'har,
E benn entre e zaouarn, casi stoc d'an douar.

Eur music ar c'haera, mes dre donniou truezus,
A scòe ar galon, ha moueziou melodius,
A gane gant majeste, *Requiem, Kyrie* :
Ar galonou a fraille oll d'an *Dies iræ*.

An ilis oll endro a voa meurbet decoret
A dapisseri zei gant o franchou alaouret,
Hac en creiz an Templ divin e velet ar vascaon
Goarnisset oll a vercou truezus an anaon.

Disqennet eo er bez Napoleon da vigen,
Evel m'en d'oa c'hoantèt, er gapital Franç christen :
Etouez an Invalidet e gorf paour a repos ;
E ene, gaut graç Doue, a zo er Barados.

Bremâ, ni, Francisien, n'hon eus nemet pedennou
D'adressi da Zoue, en eur stouat hor pennou,
Evit hon Impalaer gant ae dud a llis :
Lavaromp a greiz calon, *Pater, De Profundis*.

FIN.